

Naziv prakse:

Tenders GURU

Država:

**Mađarska, Poljska,
Rumunjska, Španjolska**

Kategorija prakse:

- sustavi i alati

Kontakt:

- Zaklada E-Panstwo
- www.epf.org.pl/en/
- www.tenders.guru/
- monika.kajalidis@epf.org.pl

Rizici od prijevare koji su uspješno neutralizirani

- izbjegavanje postupaka javne nabave ili manipulacija njima

Projekt RECORD (REducing COrruption Risks with Data) ima za cilj smanjiti rizik od korupcije analizom postupaka javne nabave na razini EU-a i na državnoj razini, te rješavanjem problema neučinkovitog trošenja javnih sredstava. RECORD financira Europska unija, a njime koordinira pet nevladinih organizacija sa sjedištima u četiri europske zemlje: Mađarskoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Španjolskoj.

Projektne partneri za RECORD surađivali su i prije projekta, a nailazili su na slične probleme u javnoj nabavi. Trenutačno ne postoji standardni format u kojem bi se podaci o nabavi trebali objavljivati. To, zajedno s nedostatkom strogih, opsežnih pravila o tome što i kako treba objaviti, znači da se trenutačno format i dostupnost podataka o javnoj nabavi uvelike razlikuju diljem cijele Europe, što dovodi do različitih formata, predložaka i praznina u skupovima podataka, a to onda stvara prepreke za analizu i ponovnu uporabu podataka. Uz to, velik se naglasak stavlja na nabavu iznad praga s nedovoljnim smjernicama o tome kako smanjiti rizike od korupcije tamo gdje je potrošnja manja, osobito na regionalnoj i lokalnoj razini.

Partneri su došli na ideju da naprave projekt koji će analizirati podatke o javnoj nabavi u državama koje imaju različito regulatorno, zemljopisno i prijeverno okruženje.

Projektne aktivnosti uključuju procjenu institucionalnih sposobnosti i državnih propisa kako bi se razvio komplet alata kojim se mogu služiti tvorcima politika, organizacije civilnog društva i novinari za nadziranje nabava i utvrđivanje rizika od korupcije. Ovaj alat za nadzor bit će dostupan za upotrebu u drugim državama članicama kako bi im pružio besplatan alat otvorenog koda za podršku pri provođenju pravnih i praktičnih mjera i zagovaranju borbe protiv korupcije.

Projektom će se razviti niz preporuka za tvorce politika i zakonodavce u lokalnim i državnim vladama, te za EU o pravnom okviru za javnu nabavu, stvarnom vlasništvu, pristupu informacijama, nadzoru EU fondova i zaštiti zviždača.

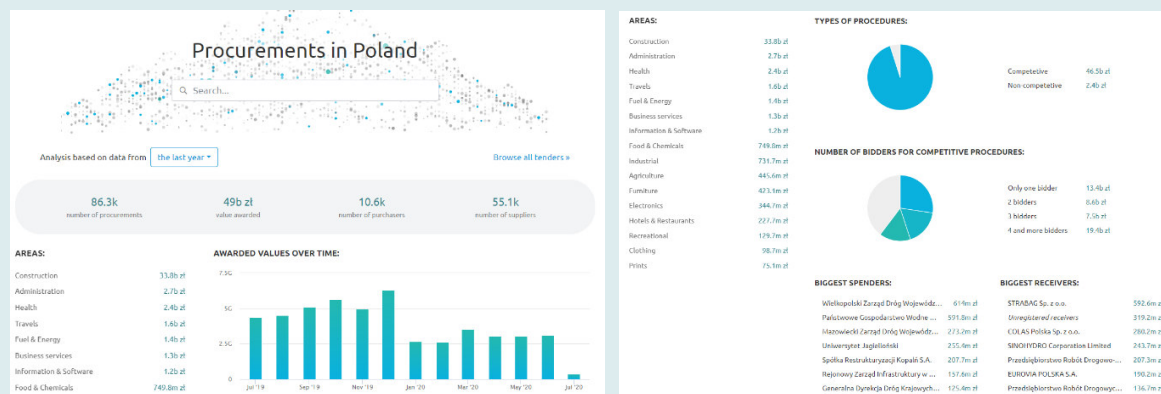
Opis prakse

Glavni je cilj projekta RECORD pružiti pouzdanu i detaljnu analizu podataka o javnoj nabavi radi kreiranja boljih politika. Primarna tržišna skupina za alat nisu tijela javne vlasti, već nevladine organizacije, istraživači i istraživački novinari. Krajnji je cilj projekta potaknuti promjene u državnom zakonodavstvu i Direktivi EU-a o učinkovitijoj i transparentnijoj javnoj nabavi.

Projekt provode četiri partnera: Access Info Europe (Španjolska), Civio (Španjolska), Zaklada ePaństwo (Poljska), Funky Citizens (Rumunjska) i K-Monitor (Mađarska).

U fokusu su projektnih aktivnosti:

- analiza rizika od korupcije u postupcima nabave na lokalnoj razini u Mađarskoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Španjolskoj
- edukacija novinara i civilnog društva o tome kako nadzirati javnu nabavu, kako se služiti podacima radi utvrđivanja problema te kako zagovarati rješavanje tih problema
- razvoj besplatnog IT alata otvorenog koda koji će otkriti strukturne slabosti i obrasce ponašanja koji bi mogli olakšati korupciju te koji bi omogućio lokalnim vlastima, civilnom društvu i novinarima da učinkovito nadziru postupke nabave
- dubinsko istraživanje međunarodnih standarda o transparentnosti javne nabave kako bi se formulirale specifične preporuke za zakonodavce EU-a i države o tome kako povećati transparentnost i smanjiti rizike od korupcije
- izrada niza materijala za mikroučenje namijenjenih državnim službenicima, tvorcima politika, novinarima i organizacijama civilnog društva da bi stekli bolje razumijevanje načina utvrđivanja korupcije i borbe protiv korupcije u javnoj nabavi.

Izvor: www.tenders.guru

Alat za analizu podataka Tenders GURU (www.tenders.guru), čiji je razvoj bio cilj projekta, omogućuje korisniku da istraži dodatne slojeve podataka i prolaskom kroz različite slojeve istražuje slučajevne nabave te ih uspoređuje po državama.

Alat za analizu podataka još je u fazi izrade, a planira se da bude potpuno funkcionalan do ožujka 2021.

U planu je da se postojeći podaci o javnoj nabavi očiste i strukturiraju, što će korisnicima omogućiti pregledavanje nekoliko kategorija pokazatelja:

1. trajanje javne nabave: mogućnosti pregledavanja prema trajanju javne nabave, odabir kratkih rokova, na što se nadovezuju dobitnici najkraćih postupaka nabave itd.
2. broj ponuditelja: filtriranje postupaka prema broju ponuditelja, sektoru ili vremenskom rasponu
3. konkurentnost ponude: filtriranje prema konkurentskim i nekonkurentskim postupcima
4. najveći potrošači javnih nabava: utvrđivanje koja tijela najviše provode nabavu ili primaju najviše ponuda za nabavu.

Alat sam po sebi ne nudi znakove upozorenja, ali pruža očišćene podatke i analizu postupaka javne nabave koji bi se mogli iskoristiti za prepoznavanje znakova upozorenja.

Podaci koje internetska stranica pruža omogućuju primjenu mnogih pokazatelja rizika, kao što su:

Za postupak javne nabave: neuobičajena podjela ugovora, dodjela ispod praga, prilagođene specifikacije, malo ponuda, nedostatak ponuditelja, natječaj koji nije objavljen u službenom časopisu, vrsta postupka, otkazani postupak koji je nakon toga ponovno pokrenut, kratak rok.

Za ponuditelje: konkurent se pojavio neposredno prije nabave, tvrtka ima visok omjer ugovora unutar sektora ili kod javnog naručitelja, poslovne sličnosti, uska povezanost ponuditelja.

Za procjenu ponuda: različiti kriteriji ocjenjivanja, članovi BEC-a koji su pod pritiskom, unakrsna provjera s podacima o prigovorima, sporovima, sudskim odlukama, dobitna ponuda je loše obrazložena, nerazumno visoke cijene ponuda ponuditelja kojima nije dodijeljena nabava, izuzeće svih ponuda osim jedne.

Za trendove nabave: odstupanja u isporuci, ponuditeljima se naizmjenice dodjeljuju nabave, anomalije oko ponuda, povećanje vrijednosti ugovora.

Daljnje poboljšanje alata moglo bi uključivati povezivanje s registrom tvrtki (ovisno o dostupnosti i kvaliteti podataka, sada moguće samo za Poljsku).

Jedinstvene značajke

Zaklada e-Panstwo navodi nekoliko jedinstvenih značajki alata Tenders GURU:

1. Čisti podaci. U usporedbi s drugim sličnim inicijativama Tendes GURU temelji se na očišćenim strojno čitljivim podacima. Očišćeni podaci omogućuju pouzdane filtre i pouzdanu analizu podataka, te duboku razinu složenosti podataka.
2. Broj filtara. Tenders GURU pruža mnogo više mogućnosti filtriranja od ostalih sličnih inicijativa zbog čistih i strukturiranih podataka.
3. Otvoreni kod. Kada alat bude dovršen i prođe testiranje, projektni tim pružit će ga besplatno za upotrebu kao rješenje s otvorenim kodom. To može omogućiti vlastima i nevladinim organizacijama iz drugih država da iskoriste algoritme i kodove za svoje podatke o javnoj nabavi.

Ishodi i rezultati

1. Tenders GURU portal ne prikuplja statistiku o korisnicima portala niti kako su ti podaci pomogli u otkrivanju slučajeva prijevare.
2. Podaci koje je prikupio portal omogućili su uočavanje određenih nepravilnosti povezanih s trendovima u javnoj nabavi i određenim načinima nabave po državama ili regijama. Međutim, za objašnjenje takvih nepravilnosti potreban je daljnji dijalog s javnom upravom.
3. Projektni tim primijetio je nizak interes javne uprave za upotrebu alata. Štoviše, postoji određena razina nespremnosti javnih uprava u nekim državama da se služe alatom i objave više informacija o javnoj nabavi.

Ključni čimbenici uspjeha

- Projektni tim ima jasnu podjelu kompetencija i uloga. Trenutačni tim uključuje sljedeće profile kompetencija:
 - pravnik s dobrim poznavanjem propisa o javnoj nabavi i dobrim analitičkim vještinama;
 - novinari koji mogu educirati druge korisnike o tome kako se služiti podacima na portalu Tenders GURU, ali i kako sami mogu pisati istraživačke članke na temelju podataka koji se nalaze na portalu;
 - IT programeri koji rade na izvornom kodu i razvoju internetske stranice; (IT tim za projekt Tenders GURU interni je i nije prepušten vanjskim suradnicima);
 - komunikacijski tim usredotočen na širenje i promidžbu rezultata projekta;
 - opća uprava, timovi za financijsko upravljanje.

Izazovi koji su se pojavili i stečene spoznaje

- Tijekom testiranja kako alat čisti podatke o javnoj nabavi projektni je tim otkrio nekoliko tehničkih problema u četiri države. To se odnosilo na nedostatak ujednačenosti u CPV oznakama, razne ručne pogreške prilikom unosa numeričkih podataka o trošiteljima i primateljima sredstava.
- Na temelju različitih iskustava prikupljanja i strukturiranja podataka u različitim državama projektni tim morao je promijeniti pristup prikupljanju i čišćenju podataka na temelju države kako bi se zabilježile nacionalne specifičnosti.
- Projektni tim napominje da sami podaci nisu dovoljni za učinkovite aktivnosti za borbu protiv prijevара. Trebalo bi ga kombinirati s učinkovitom izgradnjom kapaciteta. Primjerice, tijekom krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, nedostatak javne nabave za hitne nabave može pobuditi sumnje u prijevaru, ali je u skladu s određenim propisima koji možda neće biti poznati svim korisnicima.
- Organizacije koje bi željele uvesti slične alate kao Tenders GURU trebale bi dobro poznavati dostupne podatke i tehnologije. Međutim, trebaju biti fleksibilne i spremne prilagoditi pristup i metodologiju, jer su problemi i neočekivana složenost podataka učestale pojave.

Potencijal za prenosivost

Dva su glavna uvjeta za uspješnu prenosivost prakse Tenders GURU u druge države:

1. Dobro razumijevanje državnih propisa i zakona. Lokalni i državni kontekst mogu značajno utjecati na podatke o javnoj nabavi, stoga dobro razumijevanje zakonodavne osnove može pomoći u boljem razumijevanju, čišćenju i strukturiranju podataka.
2. Temeljita analiza dostupnosti podataka, njihove količine i kvalitete. Ovaj je aspekt presudan za razumijevanje koliko su podaci pouzdani, koji se pokazatelji mogu primijeniti i kako upotrebljavati rezultate analize.

Alat Tenders GURU trenutačno je dostupan za upotrebu u Mađarskoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Španjolskoj. Projektni tim primio je od Italije prijavu za uključivanje u projekt, no izazovi koje procjena dostupne kvalitete podataka povlači za sobom ne dopuštaju dodavanje Italije u projekt u ovoj fazi.

Kada bude dovršen, mogućnost besplatne upotrebe i otvoreni kod portala Tenders GURU omogućit će jednostavnu prenosivost prakse u druge države, s obzirom na to da su uvjeti za regulaciju i kvalitetu podataka dobro osmišljeni. Trenutačno zaklada e-Panstwo koordinira mogućom prenosivošću prakse u druge države.